

TÜRKİYE SAĞLIK RAPORU-2020

Hipokrat
Yayınılık

Editörler
Prof. Dr. Sarp ÜNER
Prof. Dr. Pınar OKYAY

Editörler
Prof. Dr. Sarp ÜNER
Prof. Dr. Pınar OKYAY

Hipokrat
Yayıncılık

© Aralık 2020
Türkiye Sağlık Raporu 2020

ISBN: 978-605-7874-83-2

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bölümler içinde kullanılan resim ve bilgilerin sorumluluğu o bölümün yazar(lar)ına aittir.

Alıntı yapıldığında kaynak gösterimi

Kitap için;

Üner,S. ve Okyay, P. (Ed.). (2020). *Türkiye Sağlık Raporu 2020*. Ankara: Hipokrat Yayınevi. ISBN: 978-605-7874-83-2

Kitap bölümü için;

Bölüm Yazar (lar)ı soy isim, isim baş harfi. (2020). Bölüm başlığı S.Üner, P.Okyay (Ed.), *Türkiye Sağlık Raporu 2020* içinde (...-..... ss.). Ankara: Hipokrat Yayınevi. ISBN: 978-605-7874-83-2

Editörler

Prof. Dr. Sarp Üner

Prof. Dr. Pınar Okyay

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/Ankara

Tel: 0312 395 85 71 • Sertifika No: 47479

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

Yataklı Tedavi > Hizmetleri

4

DR. ÖĞR. ÜYESİ BİLGEHAN AÇIKGÖZ • PROF. DR. FERRUH N. AYOĞLU

Bu bölümde temel veri kaynağı olarak Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan Sağlık İstatistik Yıllıkları kullanılmıştır. Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan en son istatistik yılı 2018 yılına aittir ve bu bölümde Türkiye Sağlık Raporu 2014’de yer alan verilerin yinelenmemesi adına 2013-2018 dönemine yönelik veriler değerlendirilmiştir.

Türkiye’de 2018 yılında gerçekleşen hekime başvuru sayısı 782 milyon 515 bin 204’tür, başvuruların %63.7’si hastanelere gerçekleşmiştir ve yıllık kişi başına düşen hekime başvuru sayısı 9.5’tir (1.

Basamak için 3.2, 2. ve 3. Basamak için 6.3)⁽¹⁾. Hekime başvurularla ilgili görece detaylı bir değerlendirme raporun sağlık insan gücü ile ilgili bölümünde paylaşılmıştır.

Türkiye’de 2013-2018 yılları arasında gerçekleşen sağlık kuruluşuna başvuruların %60.1-65.3’ü hastanelerde gerçekleşmiştir⁽¹⁻⁶⁾. Hastanelerin ve hasta yataklarının sektörler göre dağılımı **Tablo 4.1** ve **Tablo 4.2**’de paylaşılmıştır; Türkiye’de 2018 yılı itibarı ile bulunan 1534 hastanenin 889’u (%58) Sağlık Bakanlığı’na, 68’i (%4.4) Üniversitelere,

Tablo 4.1 2013-2018 Yılları Arasında Hastanelerin Sektörlere Göre Dağılımı

Yıl	S. Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Diğer*		Toplam
	n	%	n	%	n	%	n	%	
2013	854	56.3	69	4.5	550	36.3	44	2.9	1517
2014	866	56.7	69	4.5	556	36.4	37	2.4	1528
2015	865	56.4	70	4.6	562	36.7	36	2.3	1533
2016	876	58.0	69	4.6	565	37.4			1510
2017	879	57.9	68	4.5	571	37.6			1518
2018	889	58.0	68	4.4	577	37.6			1534

*: Milli Savunma Bakanlığı, belediyeler ve diğer kamu kuruluşlarına ait hastaneler. Kaynak: 1-6

Tablo 4.2 2013-2018 Yılları Arasında Hastane Yataklarının Sektörlere Göre Dağılımı.

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Diğer*		Toplam
	n	%	n	%	n	%	n	%	
2013	121269	60.1	36056	17.8	37983	18.8	6723	3.3	202031
2014	123690	59.8	36670	17.7	40509	19.6	5967	2.9	206836
2015	122331	58.4	38361	18.3	43645	20.8	5311	2.5	209648
2016	132921	61.1	37707	17.3	47143	21.6			217771
2017	135339	59.9	41324	18.3	49200	21.8			225863
2018	139651	60.3	42066	18.1	50196	21.6			231913

*: Milli Savunma Bakanlığı, belediyeler ve diğer kamu kuruluşlarına ait hastaneler. Kaynak: 1-6

577'si (%37.6) özel sektöre aittir ve 231913 hastane yatağının 139651'i (%60.3) Sağlık Bakanlığı hastanelerinde, 42066'sı (%18.1) üniversite hastanelerinde, 50196'sı (%21.6) özel sektör hastanelerinde bulunmaktadır⁽¹⁾. Görüldüğü gibi, hastanelerin %4.4'ünü oluşturan üniversite hastaneleri hastane yataklarının %18.1'ine sahipken, hastanelerin %37.6'sını oluşturan özel hastaneler hastane yataklarının %21.6'sına sahiptir. Bu durum söz konusu kurumların hastane yatağı tercihlerinin bir sonucudur; hastane başına düşen ortalama yatak sayısı 2018 yılında Sağlık Bakanlığı hastanelerinde 157.1, üniversite hastanelerinde 618.6, özel hastanelerde ise 87'dir.

Değerlendirilmesi gereken bir diğer konu, mevcut sayı ve yatak kapasiteleri ile Sağlık Bakanlığı, üniversite ve özel sektör hastanelerinin hastane başvurularını ne düzeyde karşıladıklarıdır. 2013-2018 yılları arasında başvuru oranları Sağlık Bakanlığı hastanelerinde %73.3-76.4 arasında, üniversite hastanelerinde %7.9-8.6 arasında, özel hastanelerde %15.0-18.8 arasında değişmektedir⁽¹⁻⁶⁾. 2013-2018 yılları arasında yıllık hastane başvurularının %73.3-76.4'ü Sağlık Bakanlığı hastanelerine, %7.9-8.6'sı üniversite hastanelerine, %15.0-18.8'i özel hastanelere gerçekleşmiştir (Tablo 4.3)⁽¹⁻⁶⁾. 2018 yılında hastanelere yapılan başvuru-

rın %76.4'ü Sağlık Bakanlığı hastanelerine, %8.6'sı üniversite hastanelerine, %15'i ise özel hastanelere gerçekleşmiştir ve 2018 yılında 6.1 olan kişi başına düşen yıllık hastane başvurusu sayısı Sağlık Bakanlığı hastaneleri için 4.6, üniversite hastaneleri için 0.5, özel hastaneler içinse 0.9'dur⁽¹⁾. Başka bir ifade ile, yaklaşık olarak her 10 hastaneden 6'sına, her 10 hasta yatağından 6'sına sahip olan Sağlık Bakanlığı, hastane başvurularının ¾'ünü karşılamıştır.

Benzer bir değerlendirme hastane yatışları için de yapılabilir (Tablo 4.4). 2018 yılı itibarı ile ülke genelinde 13 milyon 651 bin 377 hastane yatışı gerçekleşmiştir ve bu yatışların %56.2'si Sağlık Bakanlığı hastaneleri, %14.3'ü üniversite hastaneleri, %29.4'ü ise özel hastaneler tarafından karşılanmıştır⁽¹⁾. Söz konusu oranlar 2013-2018 yıllarında Sağlık Bakanlığı hastaneleri için %54.7-56.8 arasında, üniversite hastaneleri için %13.2-14.5 arasında, özel hastanelerde %29.4-31.3 arasında değişmektedir⁽¹⁻⁶⁾. Hastane, yatak, başvuru ve yatış sayıları birlikte değerlendirildiğinde sektörler arasında farklılıklar izlenmektedir. Sağlık Bakanlığı hastaneleri 2018 yılında hastanelerin %58'ini oluştururken ve hastane yataklarının %60.3'üne sahipken, hastane başvurularının %76.4'ü, hastane yatışlarının ise %56.2'si bu hastanelerde karşılanmıştır. Buna karşılık, özel hastaneler hastanelerin %37.6'sını

Tablo 4.3 2013-2018 Yılları Arasında Hastane Başvurularının Sektörlere Göre Dağılımı.

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
2013	277485135	73.3	29985697	7.9	71341411	18.8	378812243
2014	292100331	73.7	32143930	8.1	72333383	18.2	396577644
2015	306825524	73.3	34539363	8.3	77217044	18.4	418581931
2016	340080539	76.0	36420413	8.1	71147878	15.9	447648830
2017	353703814	76.1	38963933	8.4	72208615	15.5	464876362
2018	380623055	76.4	42665139	8.6	74675065	15.0	497963259

Kaynak: 1-6

Tablo 4.4 2013-2018 Yılları Arasında Hastane Yatışlarının Sektörlere Göre Dağılımı.

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
2013	7023313	56.8	1630464	13.2	3719780	30.0	12373557
2014	7396239	56.8	1737627	13.3	3900407	29.9	13034273
2015	7404570	54.7	1891094	14.0	4237453	31.3	13533117
2016	7561989	56.2	1842001	13.7	4048696	30.1	13452686
2017	7606159	55.4	1982410	14.5	4120734	30.1	13709303
2018	7675972	56.2	1955983	14.3	4019422	29.4	13651377

Kaynak: 1-6

oluştururken ve hastane yataklarının %21.6'sına sahipken, hastane başvurularının %15'i, hastane yatışlarının %29.4'ü bu hastanelerce karşılanmıştır. Hastanelerin %4.4'ünün oluşturan hastane yataklarının %18.1'ine sahip olan üniversite hastaneleri, hastane başvurularının %8.6'sını, hastane yatışlarının ise %14.3'ünü karşılamış durumdadır.

Türkiye'de 2018 yılında toplam hastanede yatılan gün sayısı 56 milyon 642 bin 35'dir ve bunların %61.2'si Sağlık Bakanlığı hastanelerinde, %14.3'ü üniversite hastanelerinde, %29.4'ü de özel hastanelerde gerçekleşmiştir⁽¹⁾. Bu oranlar 2013-2018 yıllarını kapsayan dönemde Sağlık Bakanlığı hastanelerinde %60.1-63.0 arasında, üniversite hastanelerinde %18.8-20.0 arasında, özel hastanelerde ise %17-20 arasında değişmektedir (Tablo 4.5)⁽¹⁻⁶⁾. Bu durumda, 2018 yılında, hastanelerin %58'ine, hastane yataklarının %60.3'üne ve nitelikli yatakların %56.2'sine sahip olan Sağlık Bakanlığı hastaneleri hastanelere başvuruların %76.4'ünü, yatışların %56.2'sini, yatış günlerinin %61.2'sini karşılar-ken, hastanelerin %37.6'sına, hastane yataklarının %21.6'sına ve nitelikli yatakların %23.7'sine sahip olan özel hastaneler ise hastane başvurularının %15'ini, yatışların %29.7'sinin ve yatış günlerinin

%20'sini karşılamaktadır. Aynı yılda ülke genelindeki hastanelerin %4.4'ünün, hastane yataklarının %18.1'inin ve nitelikli yatakların %16.6'sının bulunduğu üniversite hastaneleri de hastane başvurularının %8.6'sını, yatışların %14.3'ünü ve yatış günlerinin ise %18.8'ini karşılamış durumdadır.

Daha önce de değinildiği gibi 2018 yılı itibarı ile ülke genelinde 231 bin 913 yatağın bulunduğu 1534 hastaneye 497 milyon 963 bin 259 başvuru gerçekleşmiş, bu başvuruların %2.7'sini oluşturan 13 milyon 651 bin 377'sine yatış kararı verilmiş ve toplam hastane yatış günü de 56 milyon 642 bin 35 olarak gerçekleşmiştir⁽¹⁾. Bununla birlikte, 2018 yılında ülke genelindeki yatak doluluk oranı %66.9'dur ve yatış verilen hastaların ortalama hastanede kalış süresi 4.1 gündür (Tablo 4.6). Bu değerler sırasıyla Sağlık Bakanlığı hastanelerinde %68 ve 4.5 gün, üniversite hastanelerinde %69.5 ve 5.5 gün, özel hastanelerde %61.8 ve 2.8 gündür. 2013-2018 yıllarını kapsayan dönemde söz konusu değerler Sağlık Bakanlığı hastanelerinde %68.0-71.7 ve 4.3-4.5 gün arasında, üniversite hastanelerinde %69.5-76.7 ve 5.5-6 gün arasında, özel hastanelerde %50.5-61.8 ve 2.2-2.8 gün arasında görece sabit bir değişimle seyretmiştir.

Tablo 4.5 2013-2018 Yılları Arasında Sektörlere Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
2013	30679607	63.0	9753138	20.0	8247245	17.0	48679990
2014	32078874	61.8	10260691	19.8	9521899	18.4	51861464
2015	32011141	60.1	10575334	19.9	10649770	20.0	53236245
2016	33325800	61.6	10456273	19.3	10368845	19.1	54150918
2017	34065595	60.7	11072754	19.7	11032616	19.6	56170965
2018	34651119	61.2	10664127	18.8	11326789	20.0	56642035

Kaynak: 1-6

Tablo 4.6 2013-2018 Yılları Arasında Sektörlere Göre Yatak Doluluk Oranları (YDO, %) ve Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü (YHOKG).

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam	
	YDO	YHOKG	YDO	YHOKG	YDO	YHOKG	YDO	YHOKG
2013	69.3	4.4	74.1	6.0	50.5	2.2	66.0	3.9
2014	71.1	4.3	76.7	5.9	56.1	2.4	68.7	4.0
2015	71.7	4.3	75.5	5.6	59.6	2.5	69.6	3.9
2016	68.7	4.4	76.0	5.7	60.3	2.6	68.1	4.0
2017	69.0	4.5	73.4	5.6	61.4	2.7	68.1	4.1
2018	68.0	4.5	69.5	5.5	61.8	2.8	66.9	4.1

Kaynak: 1-6

Tanımlanan genel tabloda dikkati çeken bir nokta, ortalama hastanede kalış günü yönünden sektörler arasında izlenen farklılık, özellikle de özel hastanelerde daha düşük olan hastanede kalış süresidir. Yatış kararı verilen hastaların hastanede kalış süresinin “tıbbi gereklilikler tümüyle yerine getirilebilecek biçimde olası olduğunca kısa” olması hastane enfeksiyonları gibi ek morbiditelerden korunmada önemli olduğu kadar, mevcut hastane yataklarının verimli kullanılabilmesi için de istenen bir durumdur. Bununla birlikte, hastaneler arasında ortalama hastanede kalış gününde izlenen farklılıklar, başvuru nedenlerinin farklılığı, yatış verilen hastalarda klinik seyrin ağırlığı, hastanelerin sahip olduğu tıbbi donanım ve insan gücüne bağlı olarak tıbbi tetkik, tanı koyma ve gerekli müdahaleleri gerçekleştirme süreçlerinin hızı gibi tıbbi nedenlere bağlı olarak oluşabileceği gibi, hastanelerin ve/veya sektörlerin yatış vermeye yönelik eğilim ya da politikalarının bir sonucu da olabilir. Dikkate değer bir konu da hastanelerde izlenen yatak doluluk oranlarıdır ve bu oranlar ilerleyen bölümlerde nitelikli yatak sayıları ve oranları ile birlikte yeniden değinilmeyi gerektirmektedir.

Hastane yataklarının ülke genelinde dağılımına yönelik olarak sıkça kullanılan ölçütlerden birisi 10 bin kişiye düşen hastane yatağı sayısıdır. Ölçüt, hastane yataklarının belirli bir coğrafyada nüfusa göre dengeli bir biçimde dağılıp dağılmadığını yorumlamaya olanak sağlaması nedeniyle de kullanışlı bir ölçüttür. Bireylerin yataklı tedavi hizmetlerinden eşitlikçi bir biçimde yararlanabilmesi için, 10 bin kişiye düşen yatak sayısının ülke genelinde dengeli

dağılımının sağlanması önemli katkı sağlayacaktır.

Türkiye’de İBBS-1’e göre 10 bin kişiye düşen hastane yatağı sayıları incelendiğinde (Tablo 4.7), 2013 yılında ülke geneli için 26.4 olan yatak sayısı 2018 yılında 28.3’e ulaşmıştır^(1,6). 2013-2018 yılları arasında kapsayan 6 yıl boyunca 10 bin kişiye düşen hastane yatağı sayısı tüm yıllarda en yüksek olarak Batı Anadolu bölgesinde izlenirken, Doğu Marmara, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu ve İstanbul bölgelerinde tüm yıllarda ülke ortalamasının altında kalmıştır⁽¹⁻⁶⁾. Bu noktada, 2020 yılında yaşanan COVID-19 pandemisi ve hastalığa yakalanan bireylerin hastane bakımına gereksinimleri dikkate alındığında İstanbul’un durumu özellikle ilgi çekicidir; pandeminin ülkemizdeki merkez üssü olarak tanımlanan ve vurgulanan İstanbul, sahip olduğu hastane yatakları ile 10 bin kişiye düşen hastane yatağı yönünden süreç boyunca ülke ortalamasının altında kalan dezavantajlı bir konumdadır.

Yataklı tedavi kurumlarının sahip olduğu hasta yataklarına yönelik bir değerlendirme de nitelikli yatakların durumudur. Nitelikli yatak, Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan istatistik yıllıklarında “içinde tualeti ve banyosu ile en fazla 2 hasta yatağı, televizyon, telefon, buzdolabı, yemek masası, etajeri ve yatırılabilen refakatçi koltuğu bulunan odalardaki yatak” olarak tanımlanmaktadır⁽¹⁻⁶⁾. Nitelikli yataklar yataklı tedavi hizmetlerine yönelik bir kalite göstergesi olarak kabul edilmekle birlikte, özellikle bulaşıcı hastalıklarda bir grup hastanın hastanede izolasyonuna gereksinim duyulan durumlarda da önemli bir işleve sahiptir ve COVID-19 pandemisi süresince de yoğun biçimde gündeme gelmiştir.

Tablo 4.7 2013-2018 Yıllarında İBBS-1’e Göre 10000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı.

Bölge	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Doğu Karadeniz	32.6	32.3	31.6	32.3	32.7	32.2
Batı Karadeniz	29.8	30.6	30.4	30.4	31.4	31.5
Kuzeydoğu Anadolu	29.5	29.3	29.7	27.9	29.3	29.4
Ortadoğu Anadolu	27.7	28.2	28.7	29.0	29.9	29.9
Batı Marmara	27.2	27.0	27.0	28.3	29.2	29.4
Batı Anadolu	34.4	34.6	32.8	34.1	33.0	33.2
Orta Anadolu	27.6	28.3	28.6	29.0	30.1	30.9
Ege	27.4	27.6	27.8	27.9	28.8	28.8
Doğu Marmara	25.8	26.4	26.4	25.7	24.8	25.5
Akdeniz	23.8	24.4	25.4	26.0	28.5	28.8
Güneydoğu Anadolu	20.2	20.5	20.9	23.0	23.3	23.2
İstanbul	23.4	23.4	23.3	24.4	25.3	26.1
Türkiye geneli	26.4	26.6	26.6	27.3	27.9	28.3

Türkiye’de 2018 yılında bulunan toplam 231 bin 913 hastane yatağının 139 bin 403’ü (%71.9) nitelikli hastane yatağı özelliğine sahiptir, nitelikli hastane yataklarının %59.7’si Sağlık Bakanlığı hastanelerinde, %16.6’sı üniversite hastanelerinde, %23.7’si özel hastanelerde bulunmaktadır ve nitelikli yatak oranı Sağlık Bakanlığı hastanelerinde %67.4, üniversite hastanelerinde %64.2, özel hastanelerde %95.5’dir⁽¹⁾ (Tablo 4.8, Tablo 4.9). Nitelikli hastane yataklarının 2013-2018 yılları arasında sektörlere göre dağılımı Sağlık Bakanlığı hastanelerinde %48.9-59.7 arasında, üniversite hastanelerinde %16.6-18.9 arasında, özel hastanelerde %23.7-32.8 arasında değişmektedir⁽¹⁻⁶⁾. Süreç içerisinde nite-

likli hastane yataklarının sektörlere göre dağılımında Sağlık Bakanlığı hastanelerinin payı giderek artmaktadır. Hastane başına düşen yatak sayısının Sağlık Bakanlığı ve üniversite hastanelerinden daha düşük olarak planlandığı özel hastanelerde hastane yataklarının tamamına yakını, %96.5’i nitelikli hastane yatağı şeklindedir. Diğerleri ile karşılaştırıldığında, %64.2 ile en düşük nitelikli hastane yatağı oranının 3. basamak sağlık hizmeti sunması beklenen üniversite hastanelerinde olması da değerlendirilmeye değer bir durum oluşturmaktadır.

Nitelikli hastane yatağı oranları bölgeler arasında farklılık göstermektedir (Tablo 4.10). Nitelikli hastane yatağı oranı yönünden, 2015-2018 yılları

Tablo 4.8 2013-2018 Yılları Arasında Nitelikli Hastane Yataklarının Sektörlere Göre Dağılımı.

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
2013	45241	48.9	16921	18.3	30380	32.8	92542
2014	50587	51.4	18651	18.9	29283	29.7	98521
2015	55785	52.4	18975	17.9	31518	29.7	106279
2016	62237	55.0	19899	17.6	31030	27.4	113166
2017	72561	57.0	22639	17.8	32147	25.2	127347
2018	83277	59.7	23112	16.6	33014	23.7	139403

Kaynak: 1-6

Tablo 4.9 2013-2018 Yılları Arasında Sektörlere Göre Nitelikli Yatak Oranları (%).

Yıl	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel Sektör	Toplam
2013	41.0	54.3	87.8	52.6
2014	45.2	59.1	83.9	55.3
2015	50.8	57.5	89.1	59.7
2016	52.2	61.6	93.7	61.3
2017	60.3	63.8	95.1	67.2
2018	67.4	64.2	96.5	71.9

Kaynak: 1-6

Tablo 4.10 2015-2018 Yılları Arasında İBBS-1’e Göre Nitelikli Yatak Oranı (%).

Bölge	2015	2016	2017	2018
Doğu Karadeniz	64.7	65.9	70.6	71.7
Batı Karadeniz	58.4	59.5	66.9	73.0
Kuzeydoğu Anadolu	70.6	73.4	72.7	76.7
Ortadoğu Anadolu	62.5	68.4	72.1	78.1
Batı Marmara	53.9	57.0	70.4	77.0
Batı Anadolu	51.7	51.2	57.5	61.1
Orta Anadolu	54.5	58.5	64.8	74.3
Ege	53.5	56.4	63.8	68.6
Doğu Marmara	62.8	63.4	68.5	78.7
Akdeniz	62.4	67.6	74.8	79.5
Güneydoğu Anadolu	67.0	65.3	66.0	68.2
İstanbul	63.0	62.3	67.5	69.5
Türkiye geneli	59.7	61.3	67.2	71.9

Kaynak: 1-6

arasındaki süreçte Batı Anadolu ve Ege bölgeleri tüm yıllarda, Batı Karadeniz ve Orta Anadolu bölgeleri 2015-2017 arasında, Batı Marmara bölgesi 2015 ve 2016, Güneydoğu Anadolu bölgesi 2017 ve 2018 yıllarında, Doğu Karadeniz ve İstanbul bölgeleri de 2018 yılında ülke ortalamasının altında kalmaktadır; nitelikli hastane yatağı oranının en yüksek olduğu bölgeler ise 2015 ve 2016 yıllarında Kuzeydoğu Anadolu, 2017 ve 2018 yıllarında Akdeniz bölgesi olmuştur⁽¹⁻⁶⁾.

Daha önce de vurgulandığı gibi, 2020 yılında yaşanan COVID-19 pandemisi hastanede izolasyonu gereken hastalar ile nitelikli hastane yatağı ve yoğun bakım yatağı sayılarını gündemin ön sıralarına taşımış ve bu yataklara duyulan gereksinim çok sayıda tartışmanın odak noktası haline gelmiştir. Pandeminin ülkemizdeki merkez üssü olarak nitelendirilen İstanbul 10 bin kişiye düşen hastane yatağı sayısında olduğu gibi, nitelikli hasta yatağı oranında da %69.5 ile %71.9 olan ülke ortalamasının altında kalarak salgına dezavantajlı olarak yakalanmıştır. Bu kapsamda İstanbul'da bulunan

yoğun bakım yatakları da ilerleyen bölümlerde ele alınacaktır.

Daha önce [Tablo 4.6](#)'da paylaşılan yatak doluluk oranlarına yönelik veriler nitelikli yatak oranlarına yönelik değerler ile birlikte düşünüldüğünde, daha çok görece eski hastanelerde bulunması beklenen ikiden fazla yatağın yer aldığı "koğuş" biçimli odaların gerekli yapısal düzenlemelerle nitelikli yataklar haline dönüştürülmesi ciddi bir seçenek olarak değerlendirilmelidir. Bu tür uygulamalar, yataklı tedavi hizmetlerinin kalitesini arttırmaya yönelik politikalarda ve planlamalarda, yeni hastaneler yaparak hasta yatağı sayısının artırılmasını hedefleyen uygulamalar karşısında daha düşük maliyetli bir seçenek sunması yönünden tartışılmaya değer niteliktedir.

Yataklı tedavi hizmetlerinin önemli bir bileşeni de yoğun bakım hizmetleridir. Yoğun bakım yataklarının sektörlere göre dağılımı ve 10 bin kişiye düşen yoğun bakım yatağı sayıları [Tablo 4.11](#) ve [Tablo 4.12](#)'de paylaşılmıştır. Türkiye'de 2018 yılı itibarı ile 38 bin 98 yoğun bakım yatağı bulunmaktadır ve bu

Tablo 4.11 2013-2018 Yılları Arasında Yoğun Bakım Yataklarının Sektörlere Göre Dağılımı.

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
2013	10953	42.2	4917	18.9	10094	38.9	25964
2014	11874	41.6	5129	18.0	11596	40.5	28572
2015	12542	39.8	5372	17.1	13569	43.1	31483
2016	13625	41.2	5420	16.4	14018	42.4	33063
2017	14996	41.4	5865	16.2	15379	42.4	36240
2018	16086	42.2	6039	15.9	15973	41.9	38098

Kaynak: 1-6

Tablo 4.12 2013-2018 Yılları Arasında İBBS-1'e Göre 10000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı.

Bölge	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Doğu Karadeniz	3.1	3.6	3.6	3.6	3.9	3.9
Batı Karadeniz	3.1	3.3	3.7	3.7	4.0	4.3
Kuzeydoğu Anadolu	2.5	2.7	2.8	2.9	3.2	3.3
Ortadoğu Anadolu	3.6	4.0	4.5	4.3	4.7	4.8
Batı Marmara	2.7	3.0	3.4	3.8	4.2	4.2
Batı Anadolu	4.1	4.4	4.6	4.6	4.8	4.8
Orta Anadolu	3.0	3.4	3.7	4.1	4.2	4.6
Ege	3.3	3.5	3.7	3.7	4.0	4.0
Doğu Marmara	3.2	3.4	3.6	3.7	3.8	4.1
Akdeniz	3.6	3.9	4.2	4.6	5.3	5.6
Güneydoğu Anadolu	3.4	3.7	4.4	4.6	5.1	5.1
İstanbul	3.6	3.7	4.1	4.3	4.6	4.8
Türkiye geneli	3.4	3.7	4.0	4.1	4.5	4.6

Kaynak: 1-6

yataklar tüm hastane yataklarının %16.4'ünü oluşturmaktadır⁽¹⁾. Yoğun bakım yataklarının %42.2'si Sağlık Bakanlığı hastanelerinde, %15.9'u üniversite hastanelerinde, %41.9'u özel hastanelerde bulunurken, yoğun bakım yataklarının hastane yatakları içerisindeki oranı Sağlık Bakanlığı hastanelerinde %11.5, üniversite hastanelerinde %14.4, özel hastanelerde %31.8'dir.

Türkiye'de 10 bin kişiye düşen yoğun bakım yatağı sayısı 2018 yılı itibarı ile 4.6'dır ve ölçüt bölgeler ve şehirler arasında farklılık göstermektedir⁽¹⁾. 2013-2018 yılları arasında kapsayan 6 yıllık süreç boyunca Doğu ve Batı Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu, Batı ve Doğu Marmara ile Ege bölgeleri tüm yıllarda, Orta Anadolu ise 4 yılda ülke ortalamasının altında iken, Batı Anadolu 2013-2016 döneminde, Güneydoğu Anadolu 2016 yılında, Akdeniz ise 2019-2018 döneminde 10 kişiye düşen yoğun bakım yatağı yönünden en avantajlı bölgeler olmuştur⁽¹⁻⁶⁾.

Yoğun bakım yatakları, 2020 yılında yaşanan COVID-19 pandemisi kapsamında görece ileri yaş hastalarla ek morbiditesi olan hastaların yoğun bakım hizmetlerine duyduğu gereksinim ile önemli bir ilgi odağı olarak gündeme gelmiştir. Bu kapsamda, salgının ülkemizdeki ana üssü olarak tanımlanan İstanbul'da 10 bin kişiye düşen yoğun

bakım yatağı sayısı 2013-2018 yılları arasında ülke ortalamasının hemen üzerinde bulunmaktadır⁽¹⁻⁶⁾.

Tablo 4.11 ve **Tablo 4.12**'de paylaşılan yoğun bakım yatağı sayıları erişkin, çocuk ve yenidoğan yoğun bakım yataklarının toplamını yansıtmaktadır. Türkiye'de 2018 yılı itibarı ile 38 bin 98 yoğun bakım yatağının %63.1'i erişkin, %32.6'sı yenidoğan yoğun bakım yatağı iken, sadece %4.3'ü çocuk yoğun bakım yatağı niteliğindedir⁽¹⁾.

Ülke genelinde 2018 yılı itibarı ile bulunan 24071 erişkin yoğun bakım yatağının %46.4'ü Sağlık Bakanlığı hastanelerinde, %16.8'i üniversite hastanelerinde, %36.8'i özel hastanelerde (**Tablo 4.13**), 1625 çocuk yoğun bakım yatağının %57.9'u Sağlık Bakanlığı hastanelerinde, %33.4'ü üniversite hastanelerinde, %8.7'si özel hastanelerde (**Tablo 4.14**), 12402 yenidoğan yoğun bakım yatağının ise %32.7'si Sağlık Bakanlığı hastanelerinde, %11.3'ü üniversite hastanelerinde, %56.3'ü özel hastanelerde bulunmaktadır (**Tablo 4.15**).

Yoğun bakım yataklarının ve alt grupların sektörler arasındaki dağılımı, Sağlık Bakanlığı, üniversite ve özel sektör hastanelerinde yoğun bakım yataklarının planlanmasına yönelik yaklaşımlardaki farklılıkları yansıtacak niteliktedir (**Şekil 4.1**, **Şekil 4.2**). Ülke genelindeki hastane yataklarının %60.3'üne sahip olan Sağlık Bakanlığı hastaneler-

Tablo 4.13 2013-2018 Yılları Arasında Erişkin Yoğun Bakım Yataklarının Sektörlere Göre Dağılımı

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
2013	7233	43.4	3341	20.1	6077	36.5	16651
2014	7982	44.0	3498	19.3	6680	36.7	18160
2015	8537	42.9	3660	18.4	7685	38.7	19882
2016	9324	44.5	3735	17.9	7858	37.6	20917
2017	10258	45.1	3923	17.3	8547	37.6	22728
2018	11171	46.4	4049	16.8	8851	36.8	24071

Kaynak: 1-6

Tablo 4.14 2013-2018 Yılları Arasında Çocuk Yoğun Bakım Yataklarının Sektörlere Göre Dağılımı

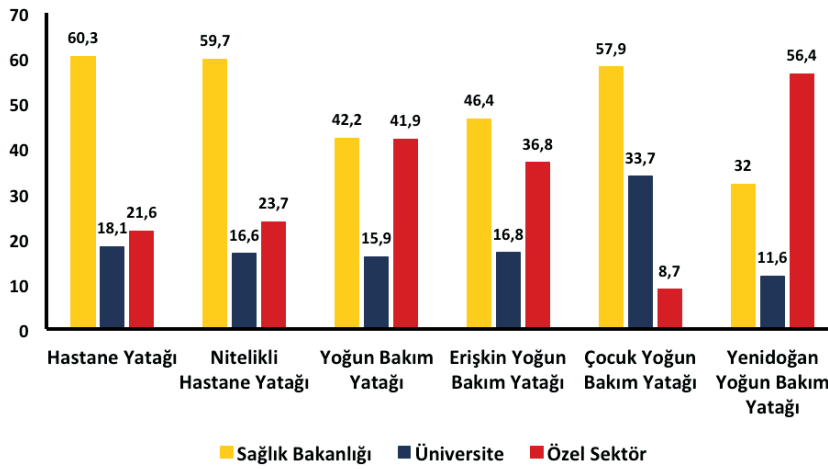
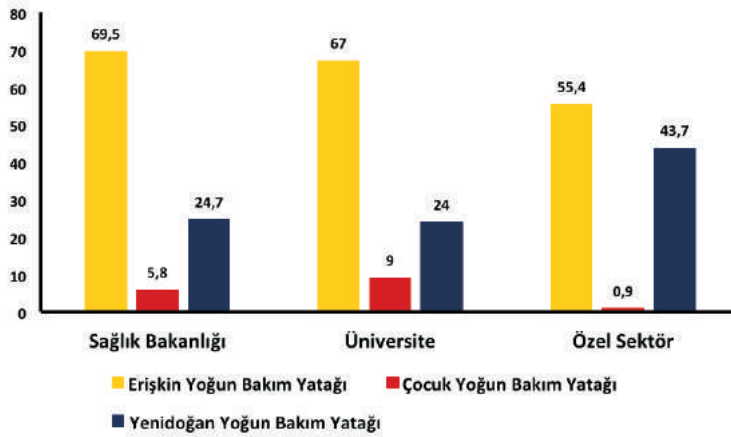
Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
2013	493	49.5	474	47.5	30	3.0	997
2014	570	51.1	480	43.0	66	5.9	1116
2015	641	51.5	508	40.8	96	7.7	1245
2016	716	59.4	453	37.5	38	3.1	1207
2017	901	59.1	556	36.4	69	4.5	1526
2018	941	57.9	542	33.4	142	8.7	1625

Kaynak: 1-6

Tablo 4.15 2013-2018 Yılları Arasında Yenidoğan Yoğun Bakım Yataklarının Sektörlere Göre Dağılımı

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
2013	3227	38.8	1102	13.3	3987	47.9	8316
2014	3322	35.7	1151	12.4	4823	51.9	9296
2015	3364	32.3	1204	11.6	5830	56.1	10398
2016	3585	32.7	1232	11.3	6122	56.0	10939
2017	3837	32.0	1386	11.6	6763	56.4	11986
2018	3974	32.0	1448	11.7	6980	56.3	12402

Kaynak:1-6

Şekil 4.1 2018 Yılında Hastane Yatakları, Nitelikli Hastane Yatakları, Yoğun Bakım Yatakları, Erişkin Yoğun Bakım Yatakları, Çocuk Yoğun Bakım Yatakları ve Yenidoğan Yoğun Bakım Yataklarının Sektörlere Göre Dağılımı (%)**Şekil 4.2** 2018 Yılında Sağlık Bakanlığı, Üniversite ve Özel Sektör Hastanelerinde Erişkin, Çocuk ve Yenidoğan Yoğun Bakım Yataklarının Dağılımı (%)

ri ile %21.6'sına sahip olan özel hastaneler, yoğun bakım yataklarının sektörlere dağılımı yönünden değerlendirildiğinde %42.2 ve %41.9 ile benzer ağırlığa sahiptir. Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler erişkin ve çocuk yoğun bakım yataklarının dağılımındaki %46.4 ve %57.9'luk ağırlığı ile ilk sırada bulunurken, yenidoğan yoğun bakım yataklarında

%56.4'lük ağırlığı ile özel hastaneler ilk sırayı almaktadır. Farklı sektörlerdeki hastanelerin yoğun bakım yataklarına yönelik planlama farklılıklarını destekleyen diğer bir değerlendirme de, yoğun bakım yatağı alt gruplarının farklı sektörlerdeki dağılımıdır. Her üç sektörde de en çok bulunan yoğun bakım yatağı türü sırasıyla erişkin, yenidoğan ve

çocuk yoğun bakım yataklarıdır. Bununla birlikte, Sağlık Bakanlığı hastanelerinde bulunan yoğun bakım yataklarının %69.5'i erişkin, %24.7'si yenidoğan, %5.8'i çocuk yoğun bakımı iken, üniversite hastanelerinde %67'si erişkin, %24'ü yenidoğan, %9'u çocuk yoğun bakım yatağıdır. Özel sektörde ise dağılım %55.4 erişkin, %43.7 yenidoğan ve %0.9 çocuk yoğun bakım yatağı şeklindedir; özel hastanelerde bulunan her 100 yoğun bakım yatağından yaklaşık olarak sadece biri çocuk yoğun bakım yatağı şeklindedir. Genel olarak, çocuk hastaların yoğun bakım gereksiniminde erişkin yoğun bakım yataklarının kullanılması olası olmakla birlikte, bu öncelikli olarak tercih edilmeyen bir uygulamadır. Ancak, özellikle yenidoğan yoğun bakım yataklarının ağırlıklı olarak özel hastanelerde bulunması ve özel hastanelerin planlamalarında çocuk yoğun bakım yataklarına yok denecek düzeyde yer vermiş olması ulusal sağlık planlamalarında üzerinde durulması gereken bir unsurdur.

Yataklı tedavi hizmetleri kapsamında değerlendirilecek diğer bir bileşen de ameliyatlardır (Tablo 4.16, Tablo 4.17). 2018 yılı itibarı ile Türkiye'de 1960 ameliyathane, 6658 ameliyat odası ve 6721 ameliyat masası ile hizmet sunulmaktadır ve toplam 5 milyon 201 bin 738 ameliyat gerçekleştirilmiştir⁽¹⁾. Yine 2018 yılı itibarı ile, Ameliyathanelerin %48.6'sı

Sağlık Bakanlığı hastanelerinde, %8.4'ü üniversite hastanelerinde, %43'ü özel hastanelerde, ameliyat odalarının %52.4'ü Sağlık Bakanlığı hastanelerinde, %15.6'sı üniversite hastanelerinde, %32'si özel hastanelerde bulunurken, ameliyat masalarının %52.6'sı Sağlık Bakanlığı hastanelerinde, %15.6'sı üniversite hastanelerinde, %31.8'i de özel hastanelerde bulunmaktadır; ameliyatların %53.2'si Sağlık Bakanlığı hastanelerinde, %17.4'ü üniversite hastanelerinde, %29.4'ü özel hastanelerde gerçekleştirilmiştir⁽¹⁾.

2013-2018 yıllarını kapsayan 6 yıllık süreçte ameliyat masası başına düşen yıllık ameliyat sayısı Sağlık Bakanlığı hastanelerinde %4.1 düşüşle 817.1'den 783.2'ye, özel hastanelerde %15.2 düşüşle 844.5'den 715.8'e inerken, üniversite hastanelerinde %14.1'lik artışla 755.2'den 861.6'ya çıkmıştır⁽¹⁻⁶⁾. Süreç içerisinde yaşanan söz konusu değişim üniversite hastanelerinde görev yapan ameliyathane çalışanlarının iş yükünün arttığını göstermektedir.

Türkiye'de 2018 yılında gerçekleştirilen ameliyatların %11.2'si A grubu, %34.1'i B grubu, %54.7'si C grubu ameliyatlardır; A grubu ameliyatların %49'u Sağlık Bakanlığı, %23'ü üniversite hastaneleri, %28'i özel hastanelerde gerçekleştirilmişken, bu değerler sırasıyla B grubu ameliyatlar için %52, %20, %28, C grubu ameliyatlar için %55, %14

Tablo 4.16 2013-2018 Yılları Arasında Ameliyathane Masalarının Sektörlere Göre Dağılımı.

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
2013	2955	51.5	948	16.5	1840	32.0	5743
2014	3037	50.9	975	16.3	1958	32.8	5970
2015	3111	50.8	1001	16.4	2008	32.8	6120
2016	3511	53.3	1012	15.3	2072	31.4	6595
2017	3758	54.0	1047	15.0	2157	31.0	6942
2018	3533	52.6	1048	15.6	2140	31.8	6721

Kaynak:1-6

Tablo 4.17 2013-2018 Yılları Arasında Ameliyatların Sektörlere Göre Dağılımı.

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
2013	2414538	51.5	715889	15.3	1553810	33.2	4684237
2014	2445424	51.0	765549	16.0	1587973	33.0	4798946
2015	2364595	49.6	801424	16.8	1604126	33.6	4770145
2016	2473267	51.9	799133	16.7	1499829	31.4	4772229
2017	2590538	52.6	815076	16.5	1525685	30.9	4931299
2018	2766914	53.2	903002	17.4	1531822	29.4	5201738

Kaynak:1-6

ve %31'dir⁽¹⁾. Sektörlere göre ameliyat grupları değerlendirildiğinde Sağlık Bakanlığı hastanelerinde gerçekleştirilen ameliyatlardan %10.2'si A, %33.2'si B, %56.6'sı C grubundadır ve bu değerler sırasıyla üniversite hastanelerinde %15, %39.3 ve %45.7, özel hastanelerde ise %10.5, %32.7 ve %56.8'dir⁽¹⁾. Hastanelerde gerçekleştirilen ameliyatlardan gruplara göre dağılımı Sağlık Bakanlığı hastaneleri ile özel hastanelerde benzer bir dağılım gösterirken, üniversite hastanelerinde diğerlerine göre A ve B grubu ameliyatlardan ağırlığı görece fazla, C grubu ameliyatlardan ağırlığı görece azdır.

Türkiye'de yataklı tedavi kurumlarında 2018 yılı itibarı ile 915 MR, 1211 BT, 5846 ultrason, 5557 doppler ultrason ve 2520 EKO, 966 mamografi cihazı bulunmaktadır⁽¹⁾. 2013-2018 yıllarını kapsayan 6 yıllık dönemde MR cihazlarında %14.7, BT cihazlarında %14.5, ultrason cihazlarında %22.9, mamografi cihazlarında %6.7 artış izlenirken, artış oranı EKO cihazlarında %63.4, dopler ultrason cihazlarında ise %99'dur⁽¹⁻⁶⁾.

Yataklı tedavi kurumlarında bulunan MR, BT ve mamografi cihazları ve bu cihazlarla gerçekleştirilen görüntüleme işlemleri bu kurumlarda sunulan hizmetlerin önemli bileşenlerinden biridir. Bununla birlikte, söz konusu cihazların ve bu cihazlarla gerçekleştirilen görüntüleme işlemlerin

sektörlere göre dağılımında farklılıklar izlenmektedir; nitelikli yataklar ve yoğun bakım yatakları gibi bu cihazlarla ilgili olarak yapılan planlamalar da sektörler arası farklılık göstermektedir. Öncelikle, cihazların artış oranı sektörel farklılıklar göstermektedir. Daha önce de değinildiği gibi, 2013-2018 döneminde ülke genelinde yataklı tedavi kurumlarında bulunan MR sayısında %14.7 artış olmuştur; artış Sağlık Bakanlığı hastanelerinde %33.9, üniversite hastanelerinde %26.3 iken, özel hastanelerde %1.5'dir (Tablo 4.18). Başka bir ifade ile, MR sayısı Sağlık Bakanlığı hastanelerinde 85, üniversite hastanelerinde 25 adet artarken, özel hastanelerde söz konusu 6 yıllık dönemde sadece 7 adet artmıştır. Yataklı tedavi kurumlarında bulunan BT cihazları için ülke genelinde %14.5 olan artış, Sağlık Bakanlığı hastanelerinde %23.6, üniversite hastanelerinde %23.3 iken özel hastanelerde %0.2'dir ve cihaz sayısı Sağlık Bakanlığı hastanelerinde 101, üniversite hastanelerinde 27 adet artarken, özel hastanelerde sadece 1 cihaz artışı olmuştur (Tablo 4.19). Yataklı tedavi kurumlarında bulunan Mamografi cihazlarının sayısında aynı dönemde ülke genelinde izlenen %6.7'lik artış Sağlık Bakanlığı hastanelerinde %21.7 iken, üniversite hastanelerinde %3.9 ve özel hastanelerde %1.2 azalma olmuştur (Tablo 4.20). Vurgulanması gereken bir diğer unsur da, BT

Tablo 4.18 2013-2018 Yılları Arasında Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarında Bulunan MR Cihazı Sayısı.

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
2013	251	31.5	95	11.9	452	56.6	798
2014	256	33.9	98	12.9	403	53.2	757
2015	267	33.6	99	12.5	428	53.9	794
2016	299	35.8	109	13.0	428	51.2	836
2017	317	35.9	114	12.9	453	51.2	884
2018	336	36.7	120	13.1	459	50.2	915

Kaynak:1-6

Tablo 4.19 2013-2018 Yılları Arasında Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarında Bulunan BT Cihazı Sayısı.

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	N	%	
2013	436	40.4	116	10.7	528	48.9	1080
2014	466	43.5	121	11.3	484	45.2	1071
2015	484	43.2	133	11.9	502	44.9	1119
2016	521	45.2	138	12.0	493	42.8	1152
2017	530	44.7	142	12.0	514	43.3	1186
2018	539	44.5	143	11.8	529	43.7	1211

Kaynak:1-6

cihazlarının sektörel dağılımında Sağlık Bakanlığı hastaneleri ve özel hastaneler arasında %44.5 ve %43.7 ile izlenen görece dengeli dağılımın, MR ve mamografi cihazlarında %50.2 ve %51.7 ile özel hastaneler lehine değişmesidir. Üstelik, 2013-2018 arasında kalan 6 yıllık süreçte, Sağlık Bakanlığı hastanelerinde MR sayısının %33.9, mamografi sayısı-

nın %21.7 arttığı bir dönemde, özel hastanelerdeki MR sayısı %1.5 artış, mamografi cihazları ise %1.2 azalma göstermiştir.

Ülke genelinde MR ve BT cihazlarının 2013-2018 yılları arasındaki bölgesel dağılımları **Tablo 4.21** ve **Tablo 4.22**'de paylaşılmıştır. Batı Karadeniz, Doğu Marmara, Orta Anadolu, Ortadoğu Anadolu

Tablo 4.20 2013-2018 Yılları Arasında Sektörlere Göre Yataklı Tedavi Kurumlarında Bulunan Mamografi Cihazı Sayısı.

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
2013	323	35.7	76	8.4	506	55.9	905
2014	305	33.8	81	9.0	517	57.2	903
2015	313	35.0	81	9.0	502	56.0	896
2016	351	37.7	79	8.5	501	53.8	931
2017	355	37.5	76	8.0	516	54.5	947
2018	393	40.7	73	7.6	500	51.7	966

Kaynak:1-6

Tablo 4.21 2013-2018 Yılları Arasında İBBS-1'e Göre Hastanelerde Bir Milyon Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısı.

Bölge	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Doğu Karadeniz	9.8	9.4	9.3	11.0	10.6	10.7
Batı Karadeniz	10.0	8.5	8.2	9.2	9.0	8.1
Kuzeydoğu Anadolu	7.7	10.0	10.0	10.9	11.4	10.9
Ortadoğu Anadolu	9.0	8.4	8.4	8.1	8.6	9.2
Batı Marmara	9.5	10.4	11.2	11.0	10.8	10.6
Batı Anadolu	11.3	11.7	12.3	13.5	13.0	13.4
Orta Anadolu	8.8	9.5	8.5	8.9	9.3	9.3
Ege	12.6	9.8	10.2	10.4	11.0	11.1
Doğu Marmara	9.0	9.5	9.7	10.0	9.5	10.3
Akdeniz	10.4	10.2	10.9	11.3	12.6	13.5
Güneydoğu Anadolu	7.5	7.8	8.2	8.3	8.7	8.7
İstanbul	12.4	10.3	10.9	10.9	12.4	12.5
Türkiye geneli	10.4	9.7	10.1	10.5	10.9	11.2

Kaynak:1-6

Tablo 4.22 2013-2018 Yılları Arasında İBBS-1'e Göre Hastanelerde Bir Milyon Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısı.

Bölge	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Doğu Karadeniz	14.9	16.0	15.5	14.4	14.4	14.7
Batı Karadeniz	13.8	13.6	13.3	13.6	14.2	13.7
Kuzeydoğu Anadolu	13.1	15.0	16.4	17.3	16.5	17.2
Ortadoğu Anadolu	13.0	12.4	12.8	13.6	13.5	12.5
Batı Marmara	16.2	15.5	16.2	15.1	16.0	16.0
Batı Anadolu	16.3	17.6	16.9	17.8	17.0	17.2
Orta Anadolu	12.1	11.6	11.6	11.9	12.3	12.3
Ege	15.4	13.6	13.6	13.7	13.9	13.9
Doğu Marmara	11.0	11.3	12.0	12.1	12.0	12.3
Akdeniz	13.6	14.2	14.9	15.6	16.6	17.3
Güneydoğu Anadolu	11.4	11.4	11.6	11.4	12.2	12.4
İstanbul	16.0	14.3	15.7	15.9	16.0	16.0
Türkiye geneli	14.1	13.8	14.2	14.4	14.7	14.8

Kaynak:1-6

ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri bir milyon kişiye düşen MR ve BT sayısında tüm yıllarda ülke ortalamasının altında yer almaktadır. MR cihazı yönünden Doğu Karadeniz, BT cihazı yönünden de Ege bölgeleri 5 yıl Türkiye ortalamasının altında yer almıştır. Bir milyon kişiye düşen MR cihazında 2013'de Ege, 2014-2017'de Batı Anadolu, 2018'de Akdeniz en avantajlı bölge iken, bir milyon kişiye düşen BT cihazında 2013-2017'de Batı Anadolu, 2018'de Akdeniz bölgesi en avantajlı konumdadır. 2013 yılında MR cihazı yönünden en avantajlı konumda bulunan Ege bölgesi, takip eden yıllar boyunca BT cihazı yönünden ülke ortalamasının altında bulunmaktadır.

MR, BT ve mamografi cihazlarının sektörel dağılımlarında gözlenen farklılıklar bu cihazlarla

gerçekleştirilen görüntüleme işlemlerinin dağılımı yönünden de izlenmektedir. Türkiye'de 2018 yılında hastanelerde 15 milyon 283 bin 656 MR, 18 milyon 321 bin 984 BT, 2 milyon 139 bin 813 mamografi görüntülemesi gerçekleştirilmiştir (Tablo 4.23, Tablo 4.24 ve Tablo 4.25)⁽¹⁻⁶⁾. 2013-2018 yılları arasında yer alan 6 yıllık süreçte hastanelerde gerçekleştirilen MR görüntülemelerinde %68.4, BT görüntülemelerinde %66, mamografi görüntülemelerinde %3 artış olmuştur; artış değerleri Sağlık Bakanlığında MR için %95.3, BT için %81.7, mamografi için %3.7, üniversite hastanelerinde MR için %72.2, BT için %58.3, mamografi için %12.8'dir. Buna karşılık, özel hastanelerde MR görüntülemelerinde %15.4, BT görüntülemelerinde %17 artış, mamografi görüntülemelerinde ise %5.9 azalma gerçekleşmiştir.

Tablo 4.23 2013-2018 Yılları Arasında Sektörlere Göre Hastanelerde Gerçekleştirilen MR Görüntüleme Sayıları

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	N	%	n	%	n	%	
2013	5213207	57.5	1142721	12.6	2717654	29.9	9073582
2014	6151819	60.0	1335565	13.0	2772124	27.0	10259508
2015	6992601	62.0	1432479	12.7	2861277	25.3	11286357
2016	8073145	64.4	1602845	12.8	2857676	22.8	12533666
2017	9167775	65.3	1785266	12.7	3093753	22.0	14046794
2018	10180784	66.6	1967369	12.9	3135503	20.5	15283656

Kaynak:1-6.

Tablo 4.24 2013-2018 Yılları Arasında Sektörlere Göre Hastanelerde Gerçekleştirilen BT Görüntüleme Sayıları

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	N	%	n	%	n	%	
2013	7295808	66.1	1662826	15.1	2081060	18.8	11039694
2014	8444021	68.1	1851598	14.9	2111526	17.0	12407145
2015	9527072	69.7	1889957	13.8	2258708	16.5	13675737
2016	10787302	72.1	2042455	13.6	2137781	14.3	14967538
2017	11877611	71.6	2337533	14.1	2370869	14.3	16596013
2018	13255939	72.3	2632116	14.4	2433929	13.3	18321984

Kaynak:1-6

Tablo 4.25 2013-2018 Yılları Arasında Sektörlere Göre Hastanelerde Gerçekleştirilen Mamografi Görüntüleme Sayıları

Yıl	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel Sektör		Toplam
	n	%	n	%	n	%	
2013	1401746	67.5	271470	13.1	404726	19.4	2077942
2014	1541083	68.8	287593	12.8	413217	18.4	2241893
2015	1291651	65.8	266299	13.6	406476	20.7	1964426
2016	1377753	68.3	267061	13.2	372486	18.5	2017300
2017	1401127	67.7	293800	14.2	375538	18.1	2070465
2018	1452964	67.9	306181	14.3	380668	17.8	2139813

Kaynak:1-6

Daha önce, BT cihazlarının Sağlık Bakanlığı hastaneleri ve özel hastaneler arasında görece dengeli dağıldığını, MR ve mamografi cihazlarının ise yaklaşık yarısının özel hastanelerde bulunduğu değinilmişti. Bu tabloya karşılık, MR görüntülemelerinin %66.6'sı, BT görüntülemelerinin %72.3'ü mamografi görüntülemelerinin ise %67.9'u Sağlık Bakanlığı hastanelerinde gerçekleştirilirken bu oranlar üniversite hastanelerinde MR için %12.9, BT için %14.4, mamografi için %14.3, özel hastanelerde ise MR için %20.5, BT için %13.3, mamografi için %17.8'dir⁽¹⁾. MR, BT ve mamografi cihazlarının ve görüntüleme işlemlerinin sektörler arasındaki dağılımında izlenen farklılıklar, bu cihazlara yönelik talepte ve cihazların kullanımında farklılık bulunup bulunmadığının incelenmesini gerektirmektedir. **Tablo 4.26** ve **Tablo 4.27**'de söz konusu talep ve

kullanıma yönelik olarak paylaşılan değerler bu anlamda değerlendirilmiştir.

Bu bölümde değerlendirmeye alınan 2013-2018 yıllarına ait veriler, Türkiye Sağlık Raporu 2012 ve Türkiye Sağlık Raporu 2014'de incelenen verilerde olduğu gibi, yataklı tedavi hizmetlerinin ulusal ölçekte sunulan sağlık hizmetlerinin ağırlıklı bileşeni olmaya devam ettiğini destekler niteliktedir; anımsanacak olursa, Türkiye'de 2018 yılında gerçekleşen sağlık başvurularının %63.7'si yataklı tedavi hizmeti veren kuruluşlara yapılmıştır; ülke genelinde 9.5 olan yıllık kişi başına hekim başvuru sayısının 6.3'ü de bu kuruluşlara yapılmıştır. Bununla birlikte, yataklı tedavi hizmetlerine ait verilerin gerek sektörel düzeydeki, gerekse de bölge ve il düzeyindeki dağılımı önemli farklılıkların varlığını sürdürdüğüne dikkat çekici niteliktedir.

Tablo 4.26 2013-2018 Yılları Arasında Sektörlere Göre Yataklı tedavi Kurumlarında Yapılan Her 1000 Muayenede İstenen MR, BT ve Mamografi Görüntüleme Sayısı*.

	MR				BT				Mamografi			
	SB	Üni.	ÖS	Top.	SB	Üni.	ÖS	Top.	SB	Üni.	ÖS	Top.
2013	18.8	38.1	38.1	24.0	26.3	55.5	29.2	29.1	5.1	9.1	5.7	5.5
2014	21.1	41.5	38.3	25.9	28.9	57.6	29.2	31.3	5.3	8.9	5.7	5.7
2015	22.8	4.1	37.1	27.0	31.1	54.7	29.3	32.7	4.2	7.7	5.3	4.7
2016	23.7	44.0	40.2	28.0	31.7	56.1	30.0	33.4	4.1	7.3	5.2	4.5
2017	25.9	45.8	42.8	30.2	33.6	60.0	32.8	35.7	4.0	7.5	5.2	4.5
2018	26.7	46.1	42.0	30.7	34.8	61.7	32.6	36.8	3.8	7.2	5.1	4.3

*: 2015 yılında üniversite hastanelerinde her 1000 muayenede istenen MR sayısı olarak belirtilen 4.1 sayısı Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2015'de Tablo 4.26'da bu şekilde yer almaktadır; söz konusu tabloda İBBS-1 bölgelerinde üniversitelere yönelik olarak paylaşılan tüm değerler "tek haneli"dir. Kaynak:1-6.

Tablo 4.27 2013-2018 Yılları Arasında Sektörlere Göre MR, BT ve Mamografi Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısı*.

	MR			BT			Mamografi		
	S.Bak.	Üniv.	Ö.Sek.	S.Bak.	Üniv.	Ö.Sek.	S.Bak.	Üniv.	Ö.Sek.
2013	20770	12029	6013	16734	14335	3941	4340	3572	800
2014	24031	13628	6879	18120	15302	4300	5053	3551	799
2015	26190	14469	6685	19684	14210	4499	4127	3288	786
2016	27000	14705	6677	20705	14800	4336	3925	3381	743
2017	28920	15660	6829	22429	16462	4613	3947	3866	728
2018	30300	16395	6831	24594	18406	4601	3697	4194	761

*: Hesaplanan değerler tam sayıya dönüştürülerek paylaşılmıştır. Kaynak:1-6

Kaynaklar

- 1) Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2018. Ankara, 2019.
- 2) Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2017. Sağlık Bakanlığı Yayın No 1106, Kuban Matbaacılık Yayıncılık, Ankara, 2018.
- 3) Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2016. Sağlık Bakanlığı Yayın No 1083, Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü Yayın No SB-SAGEM-2017/4.
- 4) Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2015. Sağlık Bakanlığı Yayın No 1054, Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü Yayın No SB-SAG-2016/1, Sentez Matbaacılık ve Yayıncılık, Ankara, 2016.
- 5) Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2014. Sağlık Bakanlığı Yayın No 1010, Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü Yayın No SB-SAG-2015/2, Sentez Matbaacılık ve Yayıncılık, Ankara, 2015.
- 6) Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2013. Sağlık Bakanlığı Yayın No 956, Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü Yayın No SB-SAG-2014/7, Sentez Matbaacılık ve Yayıncılık, Ankara, 2014.